

Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin muuttuva ja kehittyvä työ

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK), Sosiaali- ja terveysala

2021

Maarit Tujula

Tiivistelmä

Tekijä Tujula, Maarit	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 42	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin muuttuva ja kehittyvä työ		
Tutkinto Sosionomi		
Ohjaavan opettajan nimi, titteli ja organisaatio Ulla Huhtalo, lehtori, Sosiaaliala		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio		
Tiivistelmä <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työn osa-alueet. Näitä tietoja tarkasteltiin muutosten näkökulmasta. Tavoitteena on tuoda esille muutosten merkitys kuraattoreille ja heidän työhönsä.</p> <p>Kyseessä on laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastattelemalla. Haastateluun osallistui tiedonantajia kolmesta eri organisaatiosta. Tutkittavat oppilaitokset sijaitsivat neljässä eri kunnassa. Tiedonantajina oli kahdeksan vähintään vuoden kuraattorina työskennellyttä henkilöä. Päätelyn logiikka etenee yksittäisestä havainnoinnista yleiseen. Analysointivaiheessa huomiottiin kaikki aineisto, raporttiin poimittiin yhtenevät tekijät ja eroavaisuudet.</p> <p>Ammatillisen kuraattorin työympäristöön kuuluu tutkimuksen mukaan yhdeksän tekijää, jotka sisältävät osin yhteneviä osioita. Muutokset ovat läsnä kuraattorin työssä. Muuttuvan yhteiskunnan, yhteisöiden ja yksilöiden tilanteet vaikuttavat kuraattorin työhön ja sen kehittämiseen ammatillisessa oppilaitoksessa.</p>		
Asiasanat ammatillinen oppilaitos, kuraattori, muutos		

Abstract

Author(s) Tujula, Maarit	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 42	
Title of Publication Changing and evolving work of the curator of a vocational school		
Name of Degree Bachelor of Social Services (UAS)		
Name, title and organization of the supervising teacher Ulla Huhtalo, Senior Lecturer, Social Services		
Name, title and organization of the client		
Abstract <p>The purpose of the study was to find out parts of the work of a vocational school curator. This information was examined from the perspective of change. The aim is to highlight importance of change for curators and their work.</p> <p>It's a qualitative study, which was conducted by interviewing. The interviews were participated by people from three different organizations.</p> <p>The educational institutions under study were located, in four different municipalities. The informants were eight people who had worked as curators for at least a year. The decision logic proceeds from individual observation to general. All data, were taken into account in the analysis phase, congruent factors and differences were selected for the report.</p> <p>According to the study, the working environment of a professional curator includes nine factors, which contain partially congruent sections. The changes are present in the work of the curator. The situations of a changing society, communities and individuals affect the work of a curator and its development in a vocational school.</p>		
Keywords vocational school, curator, change		

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Kuraattorin työtä ohjaavat lait, ohjeet ja käytänteet	6
2.1	Keskeiset periaatteet ja opiskeluhuollon tavoitteet	6
2.2	Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	7
3	Opiskelijahuolto toisen asteen oppilaitoksessa	9
3.1	Yksilökohtainen opiskeluhuolto	9
3.2	Yhteisöllinen opiskeluhuolto.....	11
4	Ammatillisen koulutuksen ja kuraattorin työn muutokset	12
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus	14
5.1	Tutkimuskysymykset.....	14
5.2	Teemahaastattelu	14
5.3	Aineiston analysointi	15
6	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettiset näkökohdat	17
7	Opinnäytetyön tulokset	20
7.1	Tulosten analysointi	20
7.2	Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työympäristö	23
7.2.1	Lait ja ohjeistukset	23
7.2.2	Resurssit	25
7.2.3	Sosiaalialan tietoperusta.....	26
7.2.4	Taito	26
7.2.5	Yhteistyö.....	27
7.2.6	Käytänteet	28
7.2.7	Palveluohjaus	30
7.2.8	Opiskelijat.....	31
7.3	Muutokset kuraattorin työssä koronavuoden aikana	33
8	Pohdinta ja yhteenveto	38
	Lähteet	41

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työhön vaikuttavia osa-alueita. Ammatillisessa koulutuksessa on ollut viimeisimmän viiden vuoden aikana niin yhteiskunnallisia kuin paikallisia muutoksia, jotka vaikuttavat kuraattorien työhön.

Aihe on ajankohtainen ja merkityksellinen, koska ammatillisessa oppilaitoksessa työskentelevät ja opiskelevat ovat kohdanneet monia muuttuvia tilanteita. Opinnäytetyö ammatillisessa oppilaitoksessa toimivien kuraattorien työhön vaikuttavista tekijöistä on tärkeä aihe yhteiskunnallisesti, yhteisö- ja yksilötasolla. Jotta mahdollisia kehittämisalueita voitaisiin työstää laadukkaasti, täytyy saada esille, mikä on muuttunut kuraattorien työssä, miten se on muuttunut ja mitkä tekijät vaikuttavat muutoksiin. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata kuraattorien työhön liittyviä erityispiirteitä.

Tutkimuksen kohteena on toisen asteen ammatillisen koulutuksen kuraattorin työhön vaikuttaneet muutokset ja kuraattorin työn nykytilanne. Kyseessä on laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastattelemalla. Haastatteluun osallistui tiedonantajia kolmesta eri organisaatiosta. Tutkittavat oppilaitokset sijaitsivat neljässä eri kunnassa. Tiedonantajina oli kahdeksan vähintään vuoden kuraattorina työskennellyttä henkilöä. Haastateltavat saatiin yhteydenotolla heihin, kuraattorien esimieheen tai kasvatuksen ja opetuksen toimialajohtajaan.

Valtakunnallisesti muutoksia työhön ovat aiheuttaneet vuonna 2018 alkanut ammatillisen koulutuksen reformi ja kuraattorien työtä ohjaavien lakien ja ohjeistuksien käyttöönotto 2013 jälkeen. Huomioitava on maailmanlaajuisesti vaikuttaneen koronakriisin aiheuttamat muutokset ammatillisen opetuksen toteutuksessa ja sen myötä kuraattorin työssä.

Kuraattorien työtä ei ole aiemmin tutkittu kovinkaan paljon, etenkin muutosten vaikutusten näkökulmasta. Opinnäytetyön antia voi hyödyntää kuraattorien työtä ja resursseja määrittäessä, sekä ammatillisen oppilaitoksen tukirakenteita kehitettäessä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kuraattorin työhön, työn organisointiin ja asiakkaisiin ammatillisessa koulutuksessa vaikuttavat tekijät toimivat ja reagoivat muutoksissa.

2 Kuraattorin työtä ohjaavat lait, ohjeet ja käytänteet

Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työtä raamittavat monet lait, kunta-, organisaatio ja oppilaitoskohtaiset ohjeistukset ja monenlaiset käytänteet. Koulutuksen järjestäjä päättää, kuinka opiskeluhoito toteutetaan lait, asetukset ja määräykset huomioiden. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin perustuen kuraattori tekee hyvin monipuolisesti ja tavoitteellisesti työtään.

2.1 Keskeiset periaatteet ja opiskeluhoitoon tavoitteet

Opetushallitus määrää opiskelijahuoltoon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuoltoon tavoitteista. Opetushallituksen tulee valmistella määräys yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa ja viimeisin määräys on annettu maaliskuussa 2018 (Opetushallitus 2018).

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijahuoltoon järjestämistavoista Opetushallituksen määräykseen perustuen. Opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010) niin, että muiden kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskelijahuoltoon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita. (Hietanen-Peltola, ym. 2019, 65-66.)

Kunkin oppilaitoksen sijaintikunta vastaa opiskeluhoitoon psykologi-, kuraattori- ja opiskeluterveydenhuolto- ja palvelujen järjestämisestä (THL 2021a). Opiskeluhoitoa toteutetaan toisella asteella monien tahojen yhteistyönä. Koulutuskuntayhtymän, sosiaali- ja terveystoimen, opetustoimen ja oppilaitosten opiskeluhoitoryhmän tulee suunnitella, toteuttaa ja arvioida opiskeluhoitoa lainsäädännön mukaisesti. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 9.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitoon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoitoon ohjausryhmä. Opiskeluhoitoon ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen tai tehtävät voi hoitaa muu tehtävään soveltuva ryhmä.

Oppilaitoksen opiskeluhoitoon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä. Oppilaitoskohtaista opiskeluhoitoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättää yhteistyössä opiskeluhoitoon palveluja tuottavien tahojen kanssa tarkemmin opiskeluhoitoryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista.

Opiskeluhooltoryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 §.)

Koulutuksen järjestäjä vastaa oppilaitoskohtaisesta opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta ja toteuttamisesta. Sen mukaan opiskeluhoitoa toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään. Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä opiskeluhoollon toimijoiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Suunnitelmaa ohjaavat kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman opiskeluhoitoa koskeva osio ja koulutuksen järjestävän opiskeluhoollon ohjausryhmän linjaukset. Opiskeluterveydenhuollon toimintaohjelmat ja opetussuunnitelman perusteet ohjaavat myös toimintaa. (THL 2020.)

Oppilaitoksen opiskeluhooltoryhmällä tarkoitetaan monialaista ryhmää, joka hoitaa sille lainsäädännössä määrätyt tehtävät, mutta joissakin oppilaitoksissa on käytetty myös muita nimiä, kuten hyvinvointiryhmä tai siitä käytetään lyhennettä YHR. Opiskeluhooltoryhmät koontuvat vaihtelevin väliajoin. (Hietanen-Peltola, ym. 2019, 9-10).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan opiskeluhoitosuunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Osallisuuden lisäämistä opiskelijoiden ja huoltajien opiskeluhoitoon liittyvissä vaiheissa tulisi tukea. Valitettavasti opiskelijoiden ja huoltajien edustus on edelleen harvinaista näissä ryhmissä. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 9.) Tutkimuksessa on tullut esille, että opiskeluhooltoryhmien kokoontumistiheydessä ja kokoonpanossa on eroja (THL 2019).

Kuraattorin tulee kirjata yksilötapaamisista, ohjauksesta ja neuvonnasta asiakastiedot opiskeluhoollon kuraattorin asiakaskertomukseen. Kirjaamista sääntelee laki sosiaalihoollon asiakasasiakirjoista. Laki määrittää muun muassa kirjaamisvelvoitteista sekä sosiaalihoollon asiakaskertomusten tietosisällöistä ja sähköisten asiakirjojen tietorakenteista. (Perälä ym. 2015, 100.)

2.2 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) tuli voimaan elokuussa 2014. Laki määrittelee toisen asteen eli lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeuden opiskeluhoitoon. Laissa säädetään opiskeluhoollon järjestämisestä ja toimintatavoista. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 9.)

Tämän lain tarkoituksena on

- 1) edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä

- 2) edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä
- 3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville
- 4) turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu
- 5) vahvistaa opiskeluhoillon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

3 Opiskelijahuolto toisen asteen oppilaitoksessa

Perusopetuksesta siirrytään toiselle asteelle lukioon, ammatilliseen koulutukseen tai erityistä hakuväylää myöten kymppiluokalle tai ammatilliseen koulutukseen valmentavaan VALMA-koulutukseen. Lukioon valmistavaan koulutukseen voivat hakeutua maahanmuuttajat ja vieraskieliset. Vapaan sivistystyön koulutukseen voi myös hakeutua peruskoulun jälkeen. (Hakamäki ym. 2021, 6-7.)

Ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja eri-koisammattitutkinnot. Valmentava koulutus on ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta. Näiden lisäksi on olemassa ammatillisessa koulutuksessa työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus ja oppisopimuskoulutus. Kuraattoripalvelut eivät koske ammatti- ja eri-koisammattitutkintolaisia. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 5 § ja 99 §).

Ammatillisessa oppilaitoksessa tavoitteena on opintojen keskeytyksen ennalta-ehkäisy ja läpäisyn tehostaminen. Tutkimuksen mukaan toisen asteen ammatillisten opiskelijoiden ryhmäytymisellä ja sosiaalisilla suhteilla olisi merkitystä koulutuksen läpäisyn tehostamiseen. (Ryynänen & Sarén 2014, 47.)

Viimeisimpien tilastojen mukaan ammatillisessa koulutuksessa perustutkinnoissa opiskelleet naiset keskeyttivät tutkintoon johtavat opintonsa kokonaan hieman harvemmin (9,1 %) kuin miehet (9,7 %). Nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa keskeytysprosentti oli 9,4 lukuvuonna 2018/2019 ja se on hieman nousussa edellisvuosiin verrattuna. (Suomen virallinen tilasto 2021.)

Ammatillisessa oppilaitoksessa toimivilla on velvollisuus huomioida opiskeluvaikeudet, sosiaaliset ja psyykkiset haasteet sekä niihin tarvittavan tuen tarpeellisuus. Haasteet on tuotava yhdessä opiskelijan kanssa kuraattorin tietoon (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 §). Vastuuohjaajat ja opettajat ovat lähellä opiskelijan arjessa ja ovat ensisijaisia havainnoijia opiskelijan haasteiden tai tuen tarpeiden tunnistamisessa. (Perälä ym. 2015, 79.)

Henkilökohtaiseen keskusteluun kuraattorin kanssa on järjestettävä mahdollisuus opiskelijan tai hänen läheisensä pyytäessä seitsemän oppilaitoksen työpäivän kuluessa. Äkillisessä kriisissä opiskelijan on saatava kuraattorin kanssa toteutettava keskustelu samana tai viimeistään seuraavana päivänä. (Perälä ym. 2015, 94.)

3.1 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien, koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen,

lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 15 §). Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan Perälä ym. 2015, 94 mukaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattori- sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja. Monialaisen eli useista eri ammattilaisista koostuvan yksilökohtaisen opiskeluhuollon avulla pyritään yhdessä opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajan kanssa selvittämään tuen tarvetta ja etsien sopivia tukimuotoja, järjestäen tarvittava tuki.

Kuraattorin palveluilla tuetaan sosiaalisia, psyykkisiä ja oppimisvalmiuksia. Alku-kartoitus ja tuen tarpeen arviointi tehdään yhdessä asiakkaan kanssa ja se voidaan tehdä yhteistyössä muun tukiverkoston kanssa. Yhdessä sovitaan tavoitteista, toimintatavoista ja vastuunjaosta. Joskus riittää pelkästään kuraattorin antama ohjaus ja neuvonta tarpeiden mukaan. (Perälä ym. 2015, 94.)

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 §.)

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon yhteistyön tavoitteena on löytää tuen tarpeessa olevalle opiskelijalle tukea. Ne tulee ajoittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tukemaan opiskelijan hyvinvointia ja oppimista. Tarpeen mukaan ohjataan oppilaitoksen ulkopuolisiin sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia tukevia palveluihin (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 15 §).

Opiskelijan tukemiseksi oppilaitoksessa voidaan työmuotona toteuttaa toimijoiden välistä konsultaatiota. Se tulee kuitenkin tehdä niin, että toiminta noudattaa yksityiselämän ja tietosuojaan mukaisesti lakia. Käytännössä konsultaatiota voi toteuttaa opiskelijan tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella tai anonyymisti. (Perälä ym. 2015, 106-107.)

Yksittäisen opiskelijan asioita ei käsitellä opiskeluhuolto- tai hyvinvointiryhmässä vaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti tilanteen ja tarpeen mukaisesti. (Perälä ym. 2015, 97-98). Opetus- ja sosiaalialan sekä terveydenhuollon ammattilaisten välillä yhteistyö toteutuu opiskeluhuoltoryhmissä hyvin (Hietanen-Peltola, ym. 2019, 9-10).

3.2 Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki vastuuttaa oppilaitoksen henkilökuntaa suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan oppilaitosyhteisön hyvinvointiin liittyvää kulttuuria ja toimia. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on toimintakulttuuri, joka edistää oppimista ja hyvinvointia. Tavoitteena on vahvistaa osallisuutta, esteettömyyttä, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 4 §.)

Yhteisön hyvinvointi ja ympäröivän yhteiskunnan tila ohjaa opiskeluhyvinvointityötä. Opiskeluhooltosuunnitelmaa on tarpeen päivittää. Sitä varten voi hyödyntää kolmen vuoden välein tehtävää yhteisön hyvinvoinnin sekä ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastusta sekä kouluterveyskyselyn tuloksia. Tärkeää on tehdä yhteistyötä kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien kanssa, opiskelijoiden ja huoltajien sekä tarvittavien ulkopuolisten tahojen kanssa. (THL 2021b).

Oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä pyrkii vaikuttamaan hyvinvointiin ja terveyteen, mahdollistaen osallisuutta sekä työrauhaa. Tavoitteena on myös vaikuttaa ennaltaehkäisevästi kiusaamiseen ja muihin opiskelua haittaaviin tekijöihin. (Opetushallitus 2021a). Yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluvat myös suunnitelmat ja toteuttaminen, jos oppilaitoksen toimintaa kohtaa kriisi, onnettomuus tai ongelmatilanteita (Kuntainfo 13a/2015).

4 Ammatillisen koulutuksen ja kuraattorin työn muutokset

Koska opiskeluhoitoa suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään paikallisesti, on hyvä huomioida kunkin ammatillisen oppilaitoksen ja sen alueen erityispiirteet kuraattorin työn muutoksia tarkastellessa.

Koulukuraattorien keskeiset työalueet ovat 2000-luvun alkupuolella Terrihaudan (2010, 18) tutkimuksen mukaan olleet asiakastyö, koulu yhteisötason työ ja kehittämistyö. Taulukossa 1 kuvataan näiden teemojen sisällä esiintyviä työn muotoja. Sen lisäksi annettiin myös tiedotusta, ohjausta ja neuvontaa.

Asiakastyö	Koulu yhteisötason työ	Kehittämistyö
<ul style="list-style-type: none"> • psykososiaalinen tuki • tukitoimien järjestäminen • yhteistyö huoltajien kanssa • sosiaaliset selvitykset 	<ul style="list-style-type: none"> • oppilashuoltoryhmätyöskentely • opettajien konsultointi ja tukeminen • koulutason kriisityöhön osallistuminen • tiedottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • oppilashuoltoryhmätyöskentelyn suunnittelu ja kehittämiseen osallistuminen • ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen

Taulukko 1: Koulukuraattorin työn keskeiset alueet (Terrihauta, 2010, 18)

Yksilöllinen asiakastyö on ollut vahvasti muun työn edellä aiemmin. Niskanen (2017, 21) tutkimuksessaan esittää kuraattorien näkemyksiä työstään, jossa kuvattiin positiivisia, kielteisiä ja kehitettäviä tekijöitä. Perälä ym. (2015, 68-69) tuovat esille, että käytännössä kuraattorin tehtäväkuva muodostuu laajasta kokonaisuudesta. Siihen kuuluu asiakastyötä, toimipisteen hyvinvoinnin edistämistä, konsultaatiota ja yhteistyötä erilaisten sidosryhmien kanssa. Näitä toimintatapoja pyritään yhtenäistämään ja yhteistoimintalla tavoitellaan vaikuttavuutta.

Tutkimuksen mukaan kuraattoripalveluja on parannettu, mutta edelleen opiskelijamäärään suhteutetut työpanokset ovat edelleen puutteelliset. Kuraattoripalveluja oli 4,6 tuntia viikossa sataan opiskelijaan suhteutettuna vuonna 2016-2017, mikä on vähemmän kuin kahden edellisenä vuonna. (THL 2019.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan elokuussa 2014. Uusi soveltamisohje oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi julkaistiin Sosiaali- ja terveysministeriöltä joulukuussa 2015. Sen tarkoituksena on selventää lain tulkintaan liittyviä ongelmakohtia, joista suurin osa liittyy yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon ja sen toteuttamiseen. (Kuntainfo 13a/2015.)

Valtakunnallisen ammatillista koulutusta uudistaneen reformin myötä yksilölliset opintopolut ja jatkuva haku haastavat yhteisöllistä opiskeluhoiltoa. Reformissa uudistettiin ammatillisen koulutuksen toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmää, ohjausta ja järjestäjästruktuureita (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015).

Opetushallitus on antanut määräyksen 2018, jonka mukaan ammatillisessa koulutuksessa tulee painottaa yhteisöllisessä opiskeluhoillossa ennaltaehkäiseviä, osallistavia, ohjauksellisia ja esteettömiä toimintatapoja. Samaisen määräyksen mukaan opiskeluhoillon yksilökohtaisten palvelujen järjestämisessä on mahdollistettava varhaisen puuttumisen malleja. (Opetushallitus 2018.)

Terveyden- ja hyvinvointilaitos on ohjeistanut koronan aikana opiskeluhoiltopalveluja ja todetaan, että myös kuraattorin työtä tarvitaan opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Tavoitteena on ehkäistä erityispalvelujen tarvetta tunnistamalla tuen tarve varhain ja antamalla ohjausta ja neuvontaa oikea-aikaisesti. (THL 2020).

Ammatillinen koulutus Opetushallituksen (2021b) ohjeistuksen mukaisesti toteutetaan paikallisten päätösten mukaisesti lähi- tai etäopiskeluna. Koulutuksen järjestäjällä on vastuu seurata koronatilannetta. Koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa annettuja määräyksiä, ohjeita ja suosituksia, sekä suunnitella toiminta koulutuksen turvallisuusmääräysten mukaisesti.

Myös Opetus- ja kulttuuriministeriö (2021) ohjeistaa ammatillisen koulutuksen järjestäjiä. Tarkoituksena on turvata opiskelijoiden ja henkilökunnan terveys ja turvallisuus. Erityistä huomiota ohjataan kiinnittämään niihin opiskelijoihin, joilla on erityisen tuen päätös, puutteellinen opiskelukielen hallinta tai muita opiskelua vaikeuttavia tekijöitä. Etäopetuksen aikana toimimaton tai kokonaan puuttuva yhteys opiskelijoihin tulee selvittää ja varmistaa esimerkiksi yhteistyötahojen voimin opiskelijan tilanne.

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa ammatillisen oppilaitoksen kuraattorien työstä ja työhön vaikuttaneista muutoksista. Tutkimuksessa selvitetään kuraattoreiden näkemyksiä muutosten vaikutuksista työhönsä. Tavoitteena on ymmärtää, mistä on kysymys, kun tutkitaan toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen kuraattorien työtä, työhön liittyviä tekijöitä ja muutosten merkitystä.

Opinnäytetyössä selvitettiin, mikä on muuttunut ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työssä. Sen selvittämiseksi tulee ymmärtää, mitkä tekijät vaikuttavat kuraattorien työtehtäviin. Tutkimus toteutettiin kuraattoreja teemahaastattelemalla.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset pohjautuvat kysymykseen, onko toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työ muuttunut?

- Mitä on muuttunut?
- Miten on muuttunut?
- Kuinka muutokset ovat vaikuttaneet kuraattorin työhön?
- Mitä muutokset merkitsevät kuraattorin työssä?

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelua tiedonkeruumenetelmänä käytetään silloin, kun ilmiötä ei tunneta ja halutaan saada ymmärrys kohteesta. Teema on laajempi kuin yksittäinen kysymys ja tämä mahdollistaa keskustelun laajemmin ilmiöstä. (Kananen, 2014, 73-76.)

Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen avulla tarkentaviin kysymyksiin, näiden avulla selventäen tutkimuskysymyksiä. Haastattelun etuna on, että voidaan olla keskusteluyhteydessä, pyrkien saamaan mahdollisimman paljon tietoa ilmiöstä. Näin tässäkin työssä pyrittiin saamaan selville ihmisten tulkintoja asioista ja heidän antamia merkityksiä ilmiöille. Kysymysten avulla pyrittiin saamaan merkityksellistä tietoa tutkimuksen tarkoitus ja ongelmanasettelu huomioiden.

Haastattelutilanteessa ilmiöstä tuli uutta ymmärrystä, jonka pohjalta ilmiön tarkastelu syveni ja laajeni. Tutkimuksen alkuvaiheessa on siis ennakkonäkemyksiä ilmiöstä ja tätä varten on teemahaastattelun runko. (Kananen, 2014, 76-77.)

Opinnäytetyön teemahaastattelun osiot:

1. Keskeiset periaatteet ja opiskeluhuollon tavoitteet
2. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
3. Toisen asteen ammatillinen oppilaitos kuraattorin työkenttänä
4. Muutokset kuraattorin työssä.

On huomioitava, että etukäteen valitut teemat pohjautuvat tutkimuksen viitekehykseen ja teemojen valinta vaikuttaa haastattelun kysymyksiin. Aloittaen avoimilla kysymyksillä ja tarkentaen kysymyksiä, pyrittiin saamaan ilmiöstä tarkka ja luotettava kuvaus sekä selvittämään niiden merkityksiä tiedonantajille.

Tutkimuksessa haluttiin tietää, mitä ihminen ajattelee ja mitkä tekijät vaikuttavat hänen työskennellessään ammatillisen oppilaitoksen kuraattorina. Kerätyn tiedon vahvistettavuus suoritettiin niin, että teemahaastattelun tiedonantaja luki aineiston ja vahvisti sen.

Tutkimus lähti liikkeelle käytännöstä (induktiosta) ja sitä tuettiin teorialla. Tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtäminen ja tutkijana ollaan ulkopuolisena osallistujana, keräten tietoa teemahaastattelun avulla. Tutkimuskysymykset ovat avoimia kysymyksiä tutkimusongelman teemoista.

5.3 Aineiston analysointi

Laadullinen tutkimus on ilmiötä kuvailevaa ja tarkastelee prosesseja sekä niiden merkityksiä. Päättelyn logiikka etenee yksittäisestä havainnoinnista yleiseen. (Kananen, 2014, 19-20). Tukeutuen Kanasen (2014) lähteeseen, on päädytty tutkimuksen tutkimusotteeksi eli lähestymistavaksi käytännöstä teoriaan. Tässä tavoitteena on ilmiön ymmärtäminen ja tutkijana ollaan ulkopuolisessa roolissa. Tiedonkeruu tapahtui teemahaastattelulla ja tutkimuskysymykset pohjattiin teemoihin.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin erilaisiin päätelmiin, tulkintoihin ja ajatuksiin liittyviä kategorioita. Tutkimuksessa näitä vertailtiin, tarkastellen samankaltaisuuksia, erilaisuuksia ja poikkeavuuksia, tutkien voidaanko löytää säännönmukaisuuksia inhimillisissä kokemuksissa.

Haastattelun aineistoa nauhoitettiin ja sitä oli yhteensä seitsemän ja puoli tuntia. Se purettiin tekstimuotoon huomioiden tutkimuskysymykset. Näistä laadittiin tekstikokonaisuudet. Tekstikokonaisuuksista poimittiin ryhmät. Vastausten ryhmittelyssä käytettiin hyväksi värikoodeja. Analysointivaiheessa huomiottiin kaikki aineisto, raporttiin poimittiin yhtenevät tekijät ja eroavaisuudet.

Tämän analyysivaiheen jälkeen seurasi uusi tiedonkeruuvaihe, jolla täydennettiin analyysia. Tiedonkeruuvaiheessa voidaan käyttää uutta haastateltavaa, uutta aineistoa tai palata aiemman haastatellun pariin jatkokysymyksiä hyödyntäen (Kananen, 2014, 99-115). Tässä tutkimuksessa jatkokysymyksillä tarkennettiin tutkimusaineistoa.

6 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettiset näkökohdat

Työn luotettavuuteen kiinnitettiin huomioita, rajaamalla työ toisen asteen ammatillisen oppilaitoksen kuraattoreihin, jotka ovat työssään kohdanneet muutoksia. Teemahaastatteluun päädyttiin, koska näin voidaan saada tiedonantajilta juuri näistä teemoista tarkempia osatekijöitä selvittämään tutkimusongelmaa.

Tutkimusotteena laadullinen tutkimus sopii silloin, kun ilmiöstä ei ole saatavilla tutkimustietoa. Teemahaastattelua käytetään silloin, kun ilmiöstä halutaan saada syvälinen näkemys (Kananen, 2014 18, 70). Aiemmat tutkimukset, lait ja ohjeistukset antavat vain osittain vastauksia kysymyksiin toisen asteen kuraattorin työstä ja haastattelun avulla tarkennettiin muutoksien tekijöitä, vaikutuksia ja merkityksiä. Kananen (2014) mukaan laadullinen tutkimus sopii edellä mainittuihin tilanteisiin, joista ei ole saatavilla tietoa, teoriaa tai tutkimusta.

Opinnäytetyössä tutkittiin eri organisaatioiden ilmiöitä, jotta tutkimustuloksia voidaan vertailla. Tutkimuksen kohteena on inhimillisten kokemusten säännönmukaisuuden tarkastelu. Pyrkimys on selvittää käsitysten sisältö ja miten käsitykset suhteutuvat toisiinsa. Huomioitavaa on tutkijana objektiivisuus, oikea mittaristo, käsitevaliditeetin tarkka muuttujien valinta ja syy-seuraussuhteet. Yleistettävyyttä ei kuitenkaan voida tämän tutkimuksen perusteella tehdä, eli ulkoista validiteettia ei tarkastella. (Kananen, 2014, 148-150.)

Tutkimuksen luotettavuuteen ja johdonmukaisuuteen on kiinnitetty huomiota koko prosessin ajan. Tutkimuksen kohteena on ammatillisen oppilaitoksen kuraattorit, jotka ovat työskennelleet vähintään vuoden saadakseen kokemuksia työhön vaikuttaneista muutoksista. Tällä tuetaan osin myös tutkimuksen validiteettia, eli tutkitaan oikeaa asiaa ja tiedonantajina ovat oikeat henkilöt (Kananen, 2014, 146-150).

Haastatteluun osallistui tiedonantajia kolmesta eri organisaatiosta. Tutkittavat oppilaitokset sijaitsivat neljässä eri kunnassa. Tiedonantajina oli kahdeksan vähintään vuoden kuraattorina työskennellyttä henkilöä. Haastatellut kuraattorit työskentelevät parhaillaan ammatillisessa oppilaitoksessa kuraattorina. Jokaisella kuraattorilla on sosiaalialasta muutakin työkokemusta. Tavoitteena oli saada haastateltavaksi tutkimukseen oikeita tiedonantajia ja se onnistui yli odotusten.

Haastattelusta pyrittiin luomaan vakaa tilanne, jossa kaikkien osapuolien keskittyminen on mahdollisimman hyvä, aikaa riittävästi ja ajankohta sopiva. Lisäksi varmistettiin, että nauhoituslaitteisto ja muistiinpanomenetelmät olivat tilanteeseen soveltuvat. Luottamuksellisen

ilmapiirin rakentumiseen tarvitaan arvostusta ja kunnioitusta, tärkeää on myös ensimmäinen yhteydenotto tutkittavaan (Kananen, 2014, 72-73).

Laadullista tutkimusta tehdessä luotettavuustarkastelu tehdään jo suunnitteluvaiheessa ja sitä jatketaan koko prosessin ajan. Validiteettia tarkastellessa, otetaan huomioon tutkimusmenetelmä, oikea mittari ja mitataan oikeita asioita. (Kananen, 2014, 147-151.) Luotettavuuteen ja mittaristoon kiinnitettiin huomiota työn kaikissa vaiheissa.

Luotettavuutta tarkasteltaessa huomioitiin, ettei toisen asteen kuraattoreilla ole resursseja osallistua työn suunnittelussa aikataulussa haastatteluun. Tällöin opinnäytetyön aikataulussa joustettiin, jotta mahdollistettiin mielekäs tiedonkeräystapahtuma ja saatiin oikeat henkilöt tiedonantajiksi.

Luotettavuus otettiin huomioon kaikissa prosessin vaiheissa. Tiedonhankinnassa ja raportoinnissa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä. Laadullista tutkimusta tehdessä huomioitiin ajankohtaiset ohjeistukset (oppilaitoksen ja tiedonantajien osalta), työskenneltiin luotettavasti ja rehellisesti tuoden tutkimustulokset avoimesti esille. Kaikissa vaiheissa (suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa) työskenneltiin huolellisesti, kunnioittavasti ja käytettiin eettisesti hyväksyttäviä menetelmiä aineiston keruussa, analysoinnissa ja arvioinnissa.

Haastattelulupa tuli anoa kuraattorien lähimmältä esimiehiltä tai kunnan kasvatuksen ja opetuksen toimialajohtajalta. Heidän kautta saatiin tieto mahdollisista haastateltavista, jotka täyttivät luottavuuskriteerit. Tiedonantajille kerrottiin tutkimuksesta, tutkimuskysymyksistä ja teemoista. Koska laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan kuvataan ilmiötä, poimittiin haastateltaviksi sellaisia henkilöitä, joilla on laaja kokemus ilmiöstä.

Haastatteluun osallistui tiedonantajia kolmesta eri organisaatiosta. Tutkittavat oppilaitokset sijaitsisivat neljässä eri kunnassa. Tiedonantajina oli kahdeksan vähintään vuoden kuraattorina työskennellyttä henkilöä. Haastatellut kuraattorit työskentelevät parhaillaan ammatillisessa oppilaitoksessa kuraattorina. Jokaisella kuraattorilla on sosiaalialasta muutakin työkokemusta. Tavoitteena oli saada haastateltavaksi tutkimukseen oikeita tiedonantajia ja se onnistui yli odotusten.

Tiedonantajien valinnassa huomioidaan tarkoitukseen sopivuus, eikä haastateltavien määrä (Sarajärvi & Tuomi 2018, 98-99). Luotettavuus ja puolueettomuus huomioidaan haastattelussa, tällöin kuullaan ja ymmärretään ihmistä itsenään (Sarajärvi & Tuomi, 2018, 106).

Tutkimusta tehdessä huomioitiin ajankohtainen yhteiskunnallinen haaste kuraattorin työssä ja toimittiin niin, ettei tutkimus aiheuttanut kohtuutonta lisäkuormitusta. Sovittiin haastatteluajankohdasta kuraattorien ehdotusta kunnioittaen. Selvitettiin kunkin yksikön käytänteistä oikeudet, velvollisuudet ja vastuut.

Haastattelun alussa tuotiin esille, ettei raportoinnissa yksilöidä henkilöitä, vaan haetaan ammatissa toimivien näkemyksiä muutoksien vaikutuksista työhönsä, niiden yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Empiirisessä analyysissä tiedonantajien tunnistettavuus häivytetään, yksittäistä väitettä ei kuitenkaan häivytetä yleiseksi (Sarajärvi & Tuomi 2018, 27).

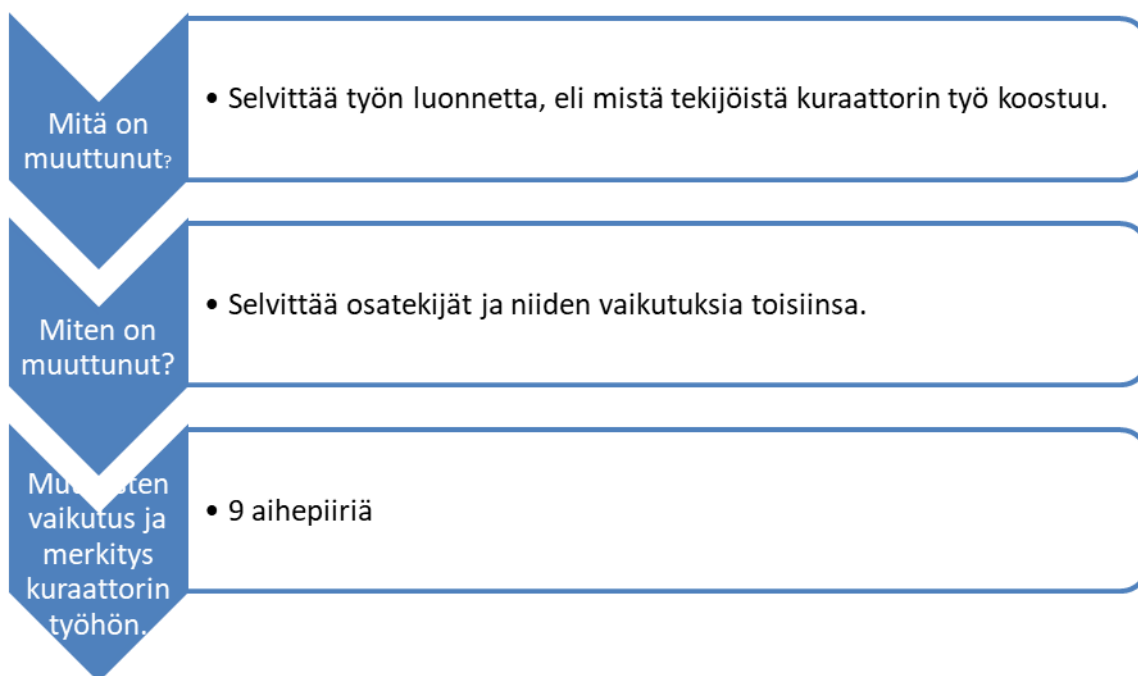
Koska tutkimuksen tekijällä ei ole sidonnaisuuksia tai rahoitusta tutkimuskohteisiin nähden, ei ollut tarpeen huomioida näitä seikkoja. Haastateltaville tuotiin tiedoksi, että nauhoitettava haastatteluaineisto tuhoetaan analysoinnin ja raportoinnin jälkeen.

7 Opinnäytetyön tulokset

Tutkimuskysymyksiin pohjaten haastattelumateriaali analysoitiin. Sen jälkeen päädyttiin yhdeksään aihepiiriin, jotka kuvaavat työympäristöä ja niiden muutoksia. Ammatillisen kuraattorin työssä on koettu erityisesti koronakriisin aiheuttamia muutoksia.

7.1 Tulosten analysointi

Aineisto analysoitiin kolmeen kategoriaan, jotka perustuivat tutkimuskysymyksiin. Muutosten vaikutuksia ja merkityksiä tutkittaessa selvitettiin mitä ja miten on muuttunut ammatillisen kuraattorin työssä. Kuvassa 1. tarkastellaan tutkimuksen prosessin vaiheiden etenemistä.

Kuva 1. Tutkimuksen prosessin vaiheiden eteneminen

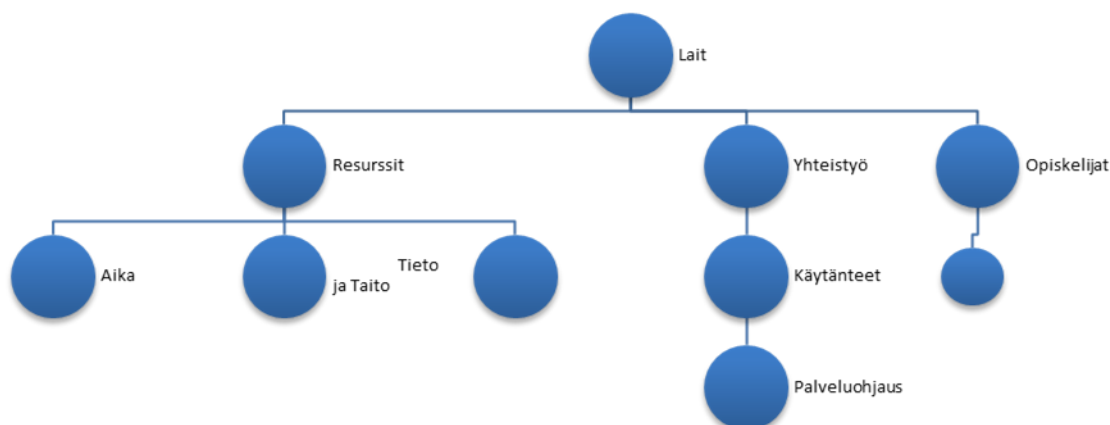
Tämän jälkeen analysoitiin teemoja ja päädyttiin yhdeksään aihepiiriin, jotka kuvaavat työympäristöä ja niiden muutoksia. Ammatillisen kuraattorin työympäristöön kuuluu tutkimuksen mukaan yhdeksän tekijää, jotka sisältävät osin yhteneviä osioita. Taulukossa 2 kuvataan näitä työympäristön osatekijöitä, joita ovat laki, opiskelijat, resurssit, yhteistyö, aika, tieto, taito, käytänteet sekä palveluohjaus. Lihavoituna ovat osa-alueet, jotka toistuvat useammassa teemassa.

<p>LAKI</p> <ul style="list-style-type: none"> • kenelle • yhteisöllinen/yksilöllinen • kunnan vastuulla • ilmoitusvelvollisuus • salassapito • kirjaaminen • rakenteisiin vaikuttaminen <p>jatkovaa oppimista</p>	<p>RESURSSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnan työntekijä • tarve-mahdollisuus-> tasapainotte-lua • syrjäytymisen/hyvinvointi • opiskelijamäärä/kuraattori • yksilöllinen/yhteisöllinen • työntekijän henkilökohtaiset resurssit 	<p>OPISKELIJAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuen tarpeet • tukeminen erilaisissa prosesseissa • erilaiset painotukset eri oppilaitoksissa • reformi 	<p>YHTEISTYÖ</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaitokset • opetushenkilöstö • opiskelija-huolto • kunnan/kaupungin kuraattorit • verkostot • huoltajat • suunnittelu <p>arvot ja etiikka</p>
	<p>TIETO</p> <ul style="list-style-type: none"> • läpäisy • tuki • tarve • tietous ja tiedon jalostaminen • yksilö • yhteisö • yhteiskunta <p>arvot ja etiikka</p>		<p>KÄYTÄNTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> • läsnä arjessa • organisaation käytännöt • yksikön käytännöt • lait • kuraattorin substanssi • prosessit <p>arvot ja etiikka</p>
	<p>AIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelu • toteutus • vuosikalenteri 		<p>PALVELUOHJAUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • tavoitettavuus • oppilaitoksen kunnan

	<ul style="list-style-type: none"> • eri organisaatiot • yhteisöllinen/yksilöllinen 		<p>palvelujärjestelmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiskelijan asuinkunnan palvelujärjestelmä • tiedottaminen <p>jatkuvaa oppimista</p>
	<p>TAITO</p> <ul style="list-style-type: none"> • psyykkinen kuormitus • yhteistyö • vuorovaikutus • jatkuva kehittyminen • harkinta <p>arvot ja etiikka</p> <p>jatkuvaa oppimista</p>		

Taulukko 2: Ammatillisen kuraattorin työympäristö

Oheisessa kaaviossa 1. kuvataan kuraattorin työhön vaikuttavien tekijöiden suhteita toisiinsa. Kaiken toiminnan ylimpänä ohjaavana tekijänä on lait. Resurssit raamittavat käytettävää aikaa sekä tiedon ja taidon hyödyntämistä. Kuraattorin työ on laajalti tehtävää yhteistyötä erilaisissa ympäristöissä, joissa on hyvinkin erilaisia käytänteitä. Tämä vaikuttaa palveluohjauksen toteuttamiseen. Kunkin oppilaitoksen opiskelijat, heidän tuen tarpeensa ja oppilaitoksen määrittämät painotukset vaikuttavat työn toteuttamiseen.

Kaavio 1. Kuraattorin työhön vaikuttavien tekijöiden suhteita toisiinsa

Ammatillisessa oppilaitoksessa on opiskelijoita, joille kuraattorin palvelut kuuluvat. Lisäksi on myös muita kuraattorin tukea hakevia, joille tehdään palveluohjausta. Nämä tekijät vaikuttavat myös työhön ja ovat usein ennakoimattomia tahoja, joihin kuitenkin tulee varautua resurssien ja yhteistyön kannalta sekä toimia lakien mukaisesti.

7.2 Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työympäristö

7.2.1 Lait ja ohjeistukset

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) raamittaa työtä ja ohjaa kenelle opiskeluhoitopalvelut on oltava tarjolla. Kuraattoripalvelut ovat oppilaitospaikkakunnan vastuulla. Näin ollen on erityisammattioppilaitoksessakin omien kuraattoreiden lisäksi myös kunnan kuraattori. Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorit toteavat tärkeäksi, että ohjausta ja tukea on tarjolla oppilaitoksessa, siellä missä asiakkaatkin ovat.

Henkilötietolain (523/1999) noudattamiseen, tietojen keräämiseen ja salassapitovelvollisuu-
teen liittyvät linjaukset ovat läsnä arkisessa työskentelyssä. Haastatellut kertovat, että asi-
akkaan kanssa sovitaan ja hänelle tiedotetaan kuraattorin salassapitovelvollisuudesta.
Opiskelijalta oltava lupa hänen asioidensa hoitamisesta muiden opiskeluhuollon työtä teke-
vien tai verkostoiden kanssa.

Esille tulee, että opiskelijoiden keskeyttämiseen ja varsinkin opintojen lopettamiseen liittyviä
kirjaamisia ja ohjaamisia noudatetaan hyvin. Nuorisolain (1285/2016) mukaisen etsivän
nuorisotyön avulla pyritään opintonsa lopettaneelle nuorelle löytämään sellaiset palvelut tai
muu tuki, joka tukee hänen hyvinvointiaan.

Kuraattorin työhön vaikuttavat lait ja ohjeistukset on otettu esille perehtymisvaiheessa, jol-
loin on ohjeistettu tutustumaan lakeihin. Kuraattorit toteavat, että tarpeen mukaan niitä voi
tarkistaa ja konsultoida kollegoita tai esimiestä. Jatkovaa oppimista tapahtuu kollegiaali-
sissa keskusteluissa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli käyttöön vuonna 2014. Haastatteluissa tuli esille, että
oppilaitoksen muu henkilökunta ei sisäistä kuraattorin vaitiolovelvollisuutta. Tämä osoittaa,
että laista tulee antaa ohjausta myös yhteistyötahoille. Kolme haastateltavaa toi esille, että
opettajat ovat vaatineet kertomaan tai kirjoittamaan asioista, joista on keskusteltu tai mitä
on tehty kuraattorin luona asioivan kanssa. Opettajien ja ohjaushenkilökunnan puolelta tu-
lee utelua opiskelijan asioista, jolloin kuraattorina on kerrottava laista ja luottamuksellisu-
udesta. Lakeihin liittyvää ohjausta kuraattorit antavat työskentely-ympäristössään.

Asiakkuuksien kirjaaminen on lakisäätteistä oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 20
§ mukaisesti. Kirjauksien käsittelyä ohjaa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuk-
sista (812/2000) annettua lakia. Erityisammattioppilaitoksessa on oma asiakastietojärjes-
telmä, johon kunnan kuraattorilla ei ole pääsyä. Kaksi kuraattoria toi esille kirjausjärjestel-
mien päällekkäisyyden. Heillä on käytössään useampi kirjausjärjestelmä, koska kunnalla ja
oppilaitoksella on oma asiakastietojärjestelmä.

Lakiasioissa esille nousivat velvollisuudet, kuten alaikäisen kohdalla lastensuojeluilmoitus
ja täysi-ikäisen kohdalla sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus. Näistä aiheista kuraattorit
tuovat myös opetushenkilöstölle tietoutta ja pyrkii saamaan ymmärrystä myös opettajia vel-
voittavista sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain velvollisuuksista.

Haastateltavat kokevat pystyvänsä vaikuttamaan ja hoitamaan kuraattorin työtä ja tehtäviä,
jotka lain mukaan kuuluvat työhön, poissulkien viimeisimmän vuoden korona-aikaisen ai-
heuttamat rajoitukset. Jokainen kuraattori on sisäistänyt opiskeluhuollon tärkeimmät tavoit-
teet. Erityisesti korostuu halu ja kyky vaikuttaa ohjaukseen ja tukeen, joka vahvistaa

opiskelukykyä ja opiskelijan hyvinvointia sekä tukee yhteisöä, jossa on hyvä olla opiskelijana. Kuraattorit vaikuttavat myös rakenteisiin organisaation, käytännön, yksilön ja yhteisön tasoilla.

7.2.2 Resurssit

Haastateltavat tuovat esiin, että kuraattorin työllä on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Työssään hän voi vaikuttaa syrjäytymisen ehkäisyyn ja hyvinvoinnin lisääntymiseen. Ennaltaehkäisevä työskentely ja oikea-aikaisuus edesauttavat myös hoitopolkujen toteuttamisessa.

Tuloksista käy ilmi, että kuraattorit työskentelevät vaihtuvissa olosuhteissa ja erilaisissa ympäristöissä. Resursseja määritetään opiskelijaluvun mukaan ± 1000 opiskelijaa kuraattoria kohden. Ammatillisen koulun kuraattorilla voi olla useampia kouluja työskentelypaikkana. Eri opintoasteilla työskenteleviä oli useita ja poikkeuksetta toivottiin, että kuraattorilla ihanneilanteessa olisi yksi koulu työpaikkanaan. Yhtenäinen näkemys on, että työn laadukkuus ja tehokkuus voivat parantua, keskittyessä tiettyyn asiakaskuntaan.

Haastattelussa tuli myös ilmi, että työtä selkeyttäisi, jos saisi työskennellä tietyllä koulutusasteella. Eri koulutusasteella työtä haastavat kokoukset, erilaiset verkostotyön järjestelyt, työkavereiden määrä ja asiakkaiden erilaiset tarpeet. Selkeytyvä rakenne mahdollistaisi joustavamman työskentelyn asiakastarpeisiin vastaamiseksi.

Esille tuli, että useita vuosia aiemmin yksilötyöllä on ollut vahva painotus, varsinkin jos asiakaspaine on ollut kova. Kuraattorien yhteinen sanoma on, että työ ei saisi olla vain yksilöllistä, myös yhteisölliselle työlle tulee olla aikaa. Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorien näkemys on, että yhteisöllisellä työllä voidaan parhaimmillaan vähentää yksilöllisen työn tarvetta. Pääsääntöisesti yhteisöllisen työn tekemiseen on hyvät mahdollisuudet. Yhteisöllisen työn tekemiseen on hyvät mahdollisuudet. Suunnitelmat on tehtävä ja aikataulutettava hyvissä ajoin, näin saadaan toteutus järjestymään opiskelijoiden työjärjestykseen. Tosin on huomioitava, että jos tekee paljon yhteisöllistä työtä, se vähentää yksilölliseen työhön käytettävää aikaa. Tämä onkin jatkuvaa tasapainottelua yksilöllisen ja yhteisöllisen työn parissa tarpeiden ja resurssien rajoissa.

Haastateltavien oppilaitoksissa toteutetaan yksilöllistä työtä, kunkin opiskelijan tarpeen mukaisesti. Ne ovat olleet kahdenkeskisiä asiakastapaamisia tai tarvetta varten koottuja verkostoja. Esille tuli, että yksilöllinen työ voi olla yksittäisiä tapaamisia tai pitkäkestoisempaa työskentelyä.

Esille tuli erilaisia kokemuksia resurssointiin liittyen. Opiskelijan tapaamiseen varataan puolesta tunnista tuntiin. Jotkut kuraattorit pitävät kiinni enintään neljän asiakkaan tapaamisesta päivittäin. Toisaalta joku voi tavata 7–8 asiakasta päivän aikana. Kukin kuraattori itse pitää huolen siitä, että kirjaamiselle ja palvelujen järjestämiselle jää aikaa. Laadukkaan kohtaamisen taatakseen jokaisen tulee kiinnittää huomiota omaan työhyvinvointiinsa.

Toisaalta, tutkimuksessa tuli esille, että ammatillisen oppilaitoksen kuraattorina voi itse säädellä toimintaansa, aikatauluttaen palaverit, yhteisöllisen ja yksilöllisen työn resurssien mukaisesti. Kokeneimmat kuraattorit korostivat, että kokemuksen myötä ajankäyttö järkevöityy.

7.2.3 Sosiaalialan tietoperusta

Pääsääntöisesti kuraattorit tavoittelevat toiminnallaan samaa kuin muutkin opiskelijaa tukevat tahot, koska tavoitteena on koulutuksen läpäisyn tehostaminen. Tavoitteena olisi, että kaikki valmistuvat ammattioppilaitoksesta. Tavoitteen saavuttamista pyritään tukemaan kuitenkin sosiaalialalla toimivien ammattieettisten arvojen mukaisesti.

Sosiaalialan ammattilaisella on tietoa erilaisista opiskelijoiden haasteista, tarpeista ja opiskelijan motivoinnista muutosprosessiin. Työskenneltäessä tulee arvottaa ja sovittaa sosiaalialan eettinen osaaminen asiakasosaamiseen. Haastattelussa ilmeni, että ammatillinen kriittinen reflektio on tärkeä jokapäiväinen työkalu ammatillisen kuraattorin työssä.

Yhteisölliseen ja yksilölliseen työhön kuuluu kartoituskyselyjä, esimerkiksi viihtyvyysskysely tai opiskelua häiritsevää toimintaa kartoittava kysely. Kuraattori voi olla tarpeen mukaan selvittämässä konfliktitilanteita asianosaisten kanssa. Työhön voi kuulua tapahtumia, jotka toistuvat lukukausittain, kuten hyvinvointi- tai teemapäiviä, toimintarasteja tai infopisteitä.

Kuraattori voi tehdä myös ryhmissä työskentelyä joko opiskeluryhmän tai tiettyyn teemaan liittyen. Teemoina voi olla uni, sosiaalisten tilanteiden pelko, arjenhallinta, ahdistuksen hallinta, sosiaalisten taidot ja kaveritaidot, joiden mukaan työskennellään.

Työn tietotarve pohjautuu ymmärrykseen yhteiskunnallisesta ja yksilöllisistä tarpeista. Kuraattori päivittää tietouttaan ammatillisesti jatkuvasti kaikessa toiminnassaan ja työnantajan järjestämissä koulutuksissa.

7.2.4 Taito

Sen lisäksi, että kuraattorin työssä tarvitaan tietoa sosiaalialasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, tulee olla taitoa toimia lakien ja ohjeistusten mukaisesti yksilöllisen ja yhteisön tarpeen mukaisesti. Haastattelussa näkemys kuraattorin työn laaja-alaisuudesta ja jatkuva

ammattitaidon kehittyminen nähtiin positiivisena. Ammatissa toimivien näkemys on, että ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin osaaminen koostuu tiedoista, taidoista ja harkinnasta eri tahojen kanssa työskenneltäessä.

Kuraattorin työn psyykkinen kuormitus on suurta ja on tärkeää osata rajata työtä voimavarojensa mukaisesti. Varsinkin arvostitilanteissa tulee perustaa toimintansa eettisiä arvoja perustellen. Yhteistyö-, vuorovaikutustaidot ovat todella tärkeitä, kuten myös kunnioitava ja eettinen työskentely kuraattorin työssä.

Työskentelyn tavoitteena esille nousi tuki, apu, verkostojen hyödyntäminen ja opintojen edistäminen. Kuraattorin antaman tuen avulla voi opiskelija esimerkiksi vahvistua oman arjen hallinnassa, työstää vuorokausirytmäänsä ja saada kansalaistaitoja. Myös kuraattori oppii jatkuvasti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

7.2.5 Yhteistyö

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käyttöönoton myötä ammattioppilaitoksen kuraattorin työ on siirtynyt kunnan järjestettäväksi. Muutos on voinut näkyä työntekijätasolla, kun oppilaitoksen oma kuraattori muuttui kunnan työntekijäksi. Tutkimuksessa tuli esille, että tarvittavien pätevyyksien puuttuessa, on työntekijävaihdoksia ollut. Tämä on aiheuttanut muutosvastarintaa joidenkin oppilaitoksen henkilöstössä.

Kuntayhtymätasolla ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työtä johtaa opiskelijapalvelujen päällikkö. Tähän työhön eivät kuulu esimiestehtävät. Kuraattorin esimies voi olla johtava psykologi, jolla on eri ammattikunnan viitekehys. Useamman haastatellun kuraattorin kokemus on: *käytännön työhön liittyvät asiat eivät välttämättä ole päällikötasolla tiedossa, vaan kuraattori kertoo työnsä tarpeista ja menetelmistä.*

Opiskeluhuollon ohjausryhmä ohjaa kuraattorin työtä, mutta se ei näy työssä arjessa. Ohjausryhmässä eri kuntien edustajia, oppilaitoksen ammattihenkilöitä ja oppilaitoksen ulkopuolisia tahoja.

Ammatillinen oppilaitos on kuraattorin pääasiallinen työympäristö, jossa fyysinen vastaanottotila sijaitsee. Ammatillisessa oppilaitoksessa opetushenkilöstön lisäksi työskentelee muutakin ohjaus- ja tukihenkilöstöä. Kokemuksena esille tuli, että työskentely useammassa koulussa tai oppilaitoksessa työviikon aikana rajoittaa yhteistyön sujuvuutta. Toisaalta sosiaalialan ja eri organisaatioiden ymmärrys laajenee työskenneltäessä eri paikoissa ja eri ikäisten parissa.

Kuraattorit tekevät laajalti yhteistyötä moniammatillisesti. Oppilaitoksessa työtä tehdään terveydenhoitajan ja psykologin kanssa tiiviisti. Myös erityisopettajan ja oppilaanohjaajan

kanssa työskennellään opettajien lisäksi. Yksi kuraattori mainitsi: *on opettajia, joita ei näekään*. Kaikki oppilaitoksessa työskentelevät eivät siis ole opiskeluhuollon kanssa tekemisissä.

Oppilaitoksen ulkopuolisia yhteistyötahoina mainittiin nuorisoasema, nuorisotoimi, Ohjaamo, Kela, poliisi sekä muut kuraattorit, joilta saa myös kollegiaalista tukea. Kuraattorit tekevät laajalti yhteistyötä ja opiskelijat ohjataan tarvitsemansa palvelun piiriin yli kuntarajojen.

Tutkimuksessa ilmeni, että ammatillisen oppilaitoksen kuraattorien yhteydenpito toisen organisaation tai kunnan kuraattoreiden kanssa on vähäistä. Oman kunnan alueella kollegiaalisuus ja yhteiset tapaamiset koettiin tärkeäksi voimavaraksi työssä.

Alaikäisten huoltajat ja täysikäisten opiskelijan huoltajat luvan saaneena voivat osallistua kuraattorin kanssa työskentelyyn. Yksilöllisessä työssä huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä, mutta ylipäättään huoltajat eivät ole kovin tiiviisti tekemisissä ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevan nuoren asioissa.

Vaikka ammatillisessa koulutuksessa yhteistyö huoltajien kanssa on vähäistä, pyritään kuitenkin järjestämään kotiväenilta vuosittain. Toiveena toki on, että vanhemmat osallistuisivat enemmän mukaan työskentelyyn alle 18-vuotiaan huolettavansa asioissa. Opettajat eivät kuraattorin kokemuksen mukaan välttämättä näe huoltajaa merkityksellisenä toimijana nuorten elämässä.

Aiemmin ryhmäytymistä on toteutettu oppilaitoksissa opettajien ja opiskelijahuollon toimesta. Reformin vuoksi opiskelijoita voi tulla ryhmiin pitkin opiskeluvuotta. Muuttuvissa ryhmäntilanteissa nähtäisiin entistäkin tarpeellisemmaksi panostaa ryhmän jäsenten tutustumiseen ja yhteistyön taitoihin. Kuraattorit ovatkin pyrkineet vaikuttamaan sosiaaliseen hyvinvointiin. Yhteisöllisen työn avulla on annettu opettajille tietoa ja ohjausta ryhmäytymiseen liittyen.

Toiveena olisi kuraattoreiden näkökulmasta, että opettajien tulisi olla ajan tasalla oman ryhmän asioista ja opettajilla tulisi olla resursseja enemmän. Näin saataisiin opiskelija kiinnittymään oppilaitosyhteisöön. Havaintona on, että liian moni opintonsa aloittanut tai alaa vaihtanut jää ajelehtimaan, kun ei saa tarpeeksi perehdytystä opiskelun aloittamiseen. Nivelvaiheen tärkeyttä pyritään tuomaan esille oppilaitoksessa ja verkostotyössä.

7.2.6 Käytänteet

Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin läsnäolo oppilaitoksen arjessa tukee koulu yhteisön hyvinvointia ja vahvistaa opetuksenjärjestäjän tavoitteiden toteutumista. Haastateltavat

kertoivat, että useita vuosia aiemmin yksilötyöllä on ollut vahva painotus, varsinkin jos asiakaspaine on ollut kova. Kuraattorien yhteinen sanoma on, ettei työ saisi olla vain yksilöllistä, yhteisölliselle työlle tulee olla mahdollisuus.

Yhteisöllinen työ tulisi olla ensisijainen toimintatapa työskenneltäessä ammatillisen oppilaitoksen kuraattorina opiskeluhollossa. Se tukee kaikkea sitä, mikä tukee oppilaitosyhteisön hyvinvointia, opiskelukyvyä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Kaikki haastatellut toivat esille, että koulutuskuntayhtymä tai taustaorganisaation toimintaraamittaa työtä, kuten myös oppilaitoksen omat käytännöt. Vähäisissä määrin myös oppilaitoksen sisäiset pienemmät yksiköt, tiimit, tuovat erilaisia toiveitaan kuraattorien työn suhteen ja koulutusjohtaja vaikuttaa työn toteuttamiseen. Näin ollen kuraattorin työtä tehdään tarpeisiin vastaten ja oppilaitosyksikön käytänteisiin sopeuttaen.

Jotkut oppilaitoskohtaiset käytänteet haastavat lakeja ja kuraattorin etiikkaa. Tästä esille tuli oppilaitoskohtainen monialainen työryhmä, jossa käsitellään ryhmä- ja yksilökohtaisia asioita. Lainsäädännössä mainitaan, ettei niitä nykyisin saa olla. Tämä on joissakin oppilaitoksissa vanha käytänte, jota osin toteutetaan. Kuraattorit ovat tuoneet esille lait ja velvollisuutensa, eivätkä osallistu tällaiseen työryhmään, jos niitä järjestetään.

Kuraattorin työtä ammatillisessa oppilaitoksessa ei ole toteutettu kovin pitkään, eikä toiminta välttämättä ole juurtunut koulun toimintatapoihin. Ammatillisen oppilaitoksen opettajat eivät tiedä kuraattorin ydinosaamisesta tai heillä ei ole sosiaalialan osaamisesta käsitystä, mutta he saavat prosessien kautta tietoa kuraattorin työstä. Yksi haastateltava korosti, että erittäin toimivaa yhteistyötä tehdään myös muun oppilaitoshenkilöstön kanssa.

Vaikka kyseisen kuraattorin kokemus on positiivinen, hän toi esille, että opettajien keskuudessa on ymmärrys kuraattorin työhön vaikuttavista laki- tai muista raameista hyvinkin vaihtelevaa oppilaitoskohtaisesti. Tätä vahvisti muidenkin kertoma, että ammattialoitain ja yksiköittäin ymmärrys kuraattorin työstä voi vaihdella paljonkin. Tästä voidaan päätellä, että kuraattorin työnkuvaa ja tehtäviä olisi hyvä avata oppilaitoksen toimijoille, jotta yhteisön hyvinvointia voitaisiin edistää laadukkaammin.

Kynnystä tukeutua kuraattorin apuun tulisi vieläkin madaltaa. Haastateltavien näkemyksiä on, etteivät opettajat välttämättä ymmärrä opiskelijan haasteita. Opiskelijan koulumotivaatioon ja terveyteen liittyvissä asioissa opettajat tukeutuvat kohtuullisen hyvin kuraattorin apuun. Haastateltavien kokemus on, että opettajat ovat tyytyväisiä, että kuraattori pitää opituntia tai yhteisöllisiä teematunteja. Yhteistyö oppilaitoksen opettajien kanssa pääsääntöisesti koetaan hyväksi ja ammattihenkilöillä on yhteinen halu auttaa opiskelijaa.

7.2.7 Palveluohjaus

Kuraattorit tekevät laajalti yhteistyötä ja palveluohjaus toimii tarpeen mukaisesti. Eri kuntien palvelujärjestelmien hyvä tuntemus on työn sujuvuuden edellytys. Kuraattorina tulee osata sovittaa palveluita tarvelähtöisesti ja toimia muutoksen eteenpäin viejänä.

Haastattelussa selvisi, että ohjautuminen kuraattorin luokse voi tapahtua useita eri reittejä: opettajat ohjaavat opiskelijaa ottamaan yhteyttä tai opettaja ottaa yhteyttä opiskelijalta luvan saatuaan kuraattoriin. Harvoin yhteydenotto tulee huoltajilta. Opiskelija voi itse ottaa yhteyttä kuraattoriin, spontaanistikin. Joskus kuraattorin luokse johdattaa opiskelijasta huolissaan oleva ystävä tai koulutoveri. Kukaan ei tuonut esille työpaikalla järjestettävän koulutuksen ohjaajalta saatua yhteydenottoa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1287/2013 4§ opiskelijan tukeminen kuuluu kaikille ammatillisille ammatillisessa oppilaitoksessa. Tutkimuksessa tuli esille, että on kovin vaihtelevaa, milloin huoli herää ja esiintyy erilaisia aikoja sekä tapoja toimia opiskelijan tukemiseksi. Koska arkaluontoisesta asiasta ei voi lähettää sähköpostia, tulisi asiasta soittaa tai tavata kuraattori. Jos kontakti koetaan haastavaksi, tämä vaikuttaa prosessin etenemiseen.

Kuraattorin tavoitettavuus määräaikojen puitteissa mahdollistui kaikissa oppilaitoksissa, joten lain mukainen saatavuustakuu toteutuu. Yhdessä oppilaitoksessa säännöllisempää yksilöohjauksen aikaa joutuu odottamaan kahdesta neljään viikkoon.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014, 6 §) määrittää palveluohjauksesta. Kuraattoreiden työhön kuuluu opiskelijan kotikunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ohjaaminen. Kaikille oppilaitoksissa opiskeleville mahdollistetaan palveluohjaus, vaikka heille eivät kuraattorin muut palvelut kuuluisikaan (mm. kansalaisopiston opiskelijat, ammattitutkintoa) opiskelevat. Perustutkintolaisille ja valmentavaan opetukseen osallistuville kuraattoripalvelut kuuluvat.

Opiskeluhuollon kuraattoripalveluista tiedottaminen ja palveluohjaaminen on lakisääteistä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11§). Opiskelijoita tiedotetaan opiskeluhuollon palveluista vieraillemalla ryhmissä ja aloittavien opiskelijoiden orientaatiopäivissä. Opiskelijaksi valittu saa valintakirjeen, jonka mukana on tiedote palveluista. Lisäksi palveluista saa informaatiota sähköpostitse, Instagramissa, oppilaitoksen ilmoitustauluilla ja infotelevisiossa. Kuraattorit pyrkivät olemaan erilaisissa yhteisöissä, vahvistaen näin opiskeluhuollon näkyvyyttä ja pyrkien tiedottamaan palveluistaan laajasti.

Kuraattoreilla ei ole käytössään reaaliaikaista tietoa opiskelijamäärästä, koska vaihtuvuus on runsasta. Runsaan vaihtuvuuden vuoksi palveluohjaus voi jäädä hauraaksi. Lisäksi

reformin myötä työpaikoilla annettava koulutus on lisääntynyt, jolloin opiskelijat eivät ole läsnä oppilaitoksessa.

Haastateltavilla ei ollut tietoa, millaisia ohjeita työpaikalla toimiva ohjaaja on saanut. Tietoa ei myöskään ollut millaisia velvollisuuksia heillä on huomioida opiskelijan opiskeluvaikeudet tai muut haasteet. Yhteydenpito mahdollisen tuen tarpeesta tapahtuu ohjaavan opettajan välityksellä.

7.2.8 Opiskelijat

Jokainen haastateltu kuraattori toi esille opiskelijoiden tuen tarpeet mielialaan, useimmiten masennukseen tai ahdistukseen liittyen. Muita asiakkaiden tarpeita ovat tuki ja ohjaus, jotka liittyvät henkiseen hyvinvointiin, jaksamiseen, ihmissuhdehaasteisiin, elämänhallintaan tai talousongelmiin. Opiskelijan taloushaasteista mainittiin, että pääsääntöisesti huoltajansa luona asuvat pärjäävät, tai he eivät ainakaan tuo taloudellisia huolia esille. Itsenäistyneiden opiskelijoiden opiskelun esteenä voi olla töiden tekeminen.

Päihdehaasteen vuoksi ei varsinaisesti hakeuduta kuraattorin palvelujen äärelle. Harva opiskelija kertoo päihdehaasteestaan avoimesti. Yleensä kuraattoripalveluihin hakeudutaan muun syyn vuoksi, mutta päihdehaaste voi tulla esille esimerkiksi lievään masennukseen liittyen.

Kuraattorin yksilöohjauksessa aiheena voivat olla myös kaverisuhteet, perheeseen liittyvät haasteet ja seurustelusuhteet. Erilaiset elämäntilanteet, kriisit ja entistä enemmän yksinäisyys ovat syitä, jolloin tukeudutaan kuraattoripalveluihin.

Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorien kokemus opiskelijoiden tuen tarpeista hieman vaihteli eri opiskeltavien ammattialojen kesken. Esille tuli opiskelijoiden laajalaiset oppimisvaikeudet, toiminnan ohjauksen haasteet, arjenhaasteet (rytmi ja tehtävät) ja asioiden haltuun ottamisen haasteet. Eräs kuraattori toi esille näkemyksensä: *useat opiskelijat eivät tiedä mitä tulee tehdä, miten edetä omassa elämässään tai opinnoissaan*. Tämä kuvaa tarpeiden monisyistä ja -linjaista esiintyvyyttä.

Kun opiskelut eivät etene, opiskelija ei palauta tehtäviä, tai hänellä voi olla runsaasti poissaoloja, pyritään selvittämään motivaatiota opintoihin tai opintoihin vaikuttavia taustatekijöitä. Kuraattori osallistuu opiskelijan kuulemiseen pitkittyneessä poissaolotilanteessa. Jos opiskelija päätyy lopettamaan opinnot, kuraattori ottaa yhteyttä alle 29-vuotiaan osalta etsivään nuorisotyöhön. Ennen varsinaista poissaolosyytä selvittämistä kuraattori ottaa opiskelijaan yhteyttä tarjoten palveluja, jotka tukisivat opiskeluhuvinvointia.

Ammatillinen erityisopetus on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja sitä voidaan toteuttaa ammatillisessa erityisoppilaitoksessa. Erityisoppilaitoksen kuraattori toi esille, että harva erityisoppilaitoksen opiskelija päätyy avoimille työmarkkinoille. Tällöin tuetaan sitä aikaa, minkä opiskelija viettää oppilaitoksessa: mahdollistetaan kokemus opiskelusta, josta saa pääomaa itselleen ja harjoitellaan arjen taitoja.

Viimeisimmän viiden vuoden aikaisina huomioina on korostunut, että opiskelijoiden tuen tarpeet ovat lisääntyneet ja osin myös monimutkistuneet. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet erityisesti nuoriin opiskelijoihin.

Erään haastateltavan työpaikan alueella oli sosiaali- ja terveydenhuollon käynnissä uudistamisen prosessi. Tämä on aiheuttanut haasteita:

yhteistyö on nykyään sekavaa, hoitoonohjaus ja linjaus on haastavaa. Koululääkäreitä puuttuu. Kuraattorilta vaaditaan paljon työtä opiskelijan palveluohjaukseen.

Nämä ympäröivät rakenteet haastavat kuraattorin työtä ja asiakkaiden palvelujen saata- vuutta.

Reformin myötä yksilöllinen opintopolku ja jatkuva haku ovat vaikuttaneet myös kuraattorin työhön. Oppilaanohjaaja ja/tai vastuopettaja tekevät opiskelijan kanssa suunnitelmaa opintojen toteuttamiseksi (HOKS). Se työllistää opinto-ohjaajia ja opettajia erittäin paljon pitkin opintoja. Kuraattorilla ei välttämättä ole tietoa näistä suunnitelmista. Opiskelija ei välttämättä itse ymmärrä suunnitelmien merkitystä arjessa. Haasteita on ollut, kun opiskelija ei saa vertaistukea, koska jokaisella on oma oppimispolkunsa.

Reformin jatkuvan haun myötä opiskelijoita voi aloittaa pitkin vuotta tai yksilöllisten opintopolkujen vuoksi opintoryhmässä tai kursseilla voi vieraila uusia henkilöitä. Tämä vaikuttaa ryhmäkokoonpanoon, ilmapiiriin ja viihtyvyyteen sekä yhteisöllisyyden kokemukseen. Kuraattoreiden huomio on, että nuori tarvitsisi yhteisöllisen, turvallisen ja tutun ryhmän. Kuraattori toteaa, että: *reformi olisi aikuisille sopivampi, nuorisoikäisiä se ei palvele heidän elämän- ja kehitysvaiheessaan.*

Reformi on tuonut myös positiivisia toimia ja vaikutuksia. Sisäinen palveluohjaus tai uuteen oppilaitokseen siirtyminen mahdollistaa opiskelijalle sopivamman alan opiskelun. Käytännössä opiskelija voi vaihtaa alaa hyvinkin nopealla aikataululla itseään motivoivalle alalle. Yksilölliset opintopolut ja opintojen järjestelyt parhaimmillaan tehostavat opintojen läpäisyä. Jatkuva haku eli yhteishaun ulkopuolella tapahtuva koulutukseen hakeminen pitkin vuotta voi edistää opiskelua erilaisissa elämäntilanteissa.

7.3 Muutokset kuraattorin työssä koronavuoden aikana

Haastateltavien mukaan yhteisöllinen työ tulisi olla ensisijainen toimintatapa, mutta viimeimmän vuoden aikana korona on vaikuttanut tämän toteuttamiseen, jolloin yksilötyö on korostunut. Etäyhteyksin on yritetty saada yhteisöllisiin, virtuaalisiin ryhmiin osallistujia. Haasteena on ollut, etteivät opiskelijat jaksa osallistua opiskelun lisäksi etäyhteyksin ryhmätoimintaan.

Teemoitettuja pienryhmiä on myös yritetty toteuttaa. Vertaistukiryhmät, joissa keskusteltiin haasteista tai hyvinvointiin liittyvästä, kuten arkirytmistä, eivät kuitenkaan ole etäopin-tojen aikana toivotusti toimineet. Näin yhteisöllisyyttä ei ole päästy toteuttamaan yli opiskeluryhmien eikä eri teemojen puitteissa. Selkeästi läsnä oleva toiminta koetaan toimivammaksi ja kuraattorit harmittelevat, ett-eivät pääse toteuttamaan kuraattorin työtä toivomallaan tavalla.

Huomioitavaa on, kuten eräs kuraattori kiteyttää:

jos koetaan kuuluvansa yhteisöön, se myönteisesti vaikuttaa koulussa viihtymiseen ja opiskelujen etenemiseen. Sen eteen tehtävä entistä enemmän töitä, nyt kun opiskelijat ovat olleet etänä.

Tähän on pyritty eri keinoin vastaamaan. Eri sosiaalisten medioiden kautta tiedotetaan palveluista ja tapahtumista. Opiskelijoille sosiaalinen media on luonteva väylä kuraattoriviestintään, mutta myös oppilaitosyhteisöön kuulumisen keino.

Koronan vaikutuksia asiakkaisiin, erityisesti ammattioppilaitoksessa opiskeleviin nuoriin liittyen tuli esille laajalti. Osalla opiskelijoista on vaikeuksia saada työssäoppimispaikkaa ja jotkut nuoret ovat kokeneet sen todella isoksi ongelmaksi. Näin suuressa mittakaavassa ei aiemmin ole ollut tätä haastetta. Puuttuvan työssäoppimisjakson vuoksi opinnot eivät etene ja ammattiin valmistuminen hidastua.

Koronavuoden ajalta ammatillisen oppilaitoksen kuraattorien havainto on, että eri oppilaitoksissa yksilöllisen tuen tarve on ollut vaihtelevaa. Joissakin paikoissa hyvinkin kiireistä ja toisissa kysyntä on vähäistä, koska opiskelijat eivät ole läsnä oppilaitoksessa. Vaihtelevuutta on myös opintojen järjestelyissä. Osa on toiminut lähes normaalisti, jotkut oppilaitokset ovat olleet suljettuna vain muutamia viikkoja tai toteuttaneet toimintaa hybridimallilla, joka tarkoittaa sitä, että osa opiskelijoista on läsnä ja osa etäopiskelee kotonaan. Akuutteja tilanteita on tullut korona-aikana vähemmän kuin aiemmin. Aikaisemmin esimerkiksi paniikkikohtaus, konflikti tai huoli kaverista on voinut olla kuraattorin luokse akuutisti hakeutumisen syynä. Toisaalta osa kuraattoreistakin työskentelee etänä, joten ohjautuminen

palveluihin on muuttunut. Etäyhteyksin akutteja tilanteita ei esiinny niin usein fyysisessä oppilaitosympäristössä.

Ohjautuminen kuraattorin luokse on aiemmin pääsääntöisesti ollut niin, että opettajat ohjaavat opiskelijaa ottamaan yhteyttä tai opettaja ottaa yhteyttä kuraattoriin luvan opiskelijalta saatuaan. Koronan ja etäopiskelun, sekä etätyöskentelyn vuoksi ohjautuminen on hie- man mutkistunut. Pelkän kuraattorikäynnin vuoksi ei välttämättä hakeuduta oppilaitokseen ja siellä työskentelevän kuraattorin luo. Koronavuoden aikana onkin siirrytty kohtaamaan asiakkaita puhelimitse tai teams-yhteyden avulla. Toki edelleen tarjotaan mahdollisuutta ta- vata kasvotusten kuraattorin luona oppilaitoksessa.

Resursointiin kuraattorit ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä, vaikka koronan vuoksi toimin- nassa on ollut paljon muutoksia. Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin asiakasmäärään vaikuttavat työpaikalla järjestettävä koulutus. Opiskelijoiden ollessa oppilaitoksen ulkopuo- lella, pyritään kuitenkin kuraattorin ja opiskelijan yhteyttä pitämään joko läsnäolojakoilla tai etäyhteyksin.

Arjessa koronan vaikutus näkyy maskien käyttönä oppilaitoksen tiloissa. Joissakin oppilai- toksissa kuraattori ei saa mennä vierailemaan ryhmässä ja joissakin se on sallittu. Korona- aikana ei myöskään saa sekoittaa ryhmien opiskelijoita yhteisöllisen työn merkeissäkään. Yksilölliset asiakaskohtaamiset on sallittu kuraattorin työtiloissa. Lähes kaikki toivat esille sen, että koronan vaikutukset näkyvät tapaamisiin ja vuorovaikutukseen. Kasvokkain ta- paaminen on virtuaalitapaamiseen verrattuna erilaista koska, osa vuorovaikutusta jää puut- tumaan. Mutta huomioitavaa on myös, että maskin vuoksi myös lähitapaamisessa jää osa vuorovaikutuksesta puuttumaan. Ainostaan yksi kuraattori haastatelluista toi esille huolen turvallisuudesta, altistumisriski on läsnä arjen työskentelyssä opiskelijoita tavatessa.

Viimeisen vuoden aikana on korostunut kuraattoreiden huomioina seikkoja, jotka herättävät huolta. Opiskelijoiden opiskelumotivaatio laskenut, toivo on hiipunut oman tekemisen ja tu- levaisuuden suhteen. Voimakas passivoituminen on korostunut ja ahdistuneisuus sekä mie- lialan lasku ovat erittäin yleistä opiskelijoilla.

Haasteet korostuvat nuorilla, joille sosiaaliset suhteet ja kaverit ovat tärkeitä. Yksinäisyys ja joukkoon kuulumattomuuden tunne vaikuttavat myös opiskeluhyvinvointiin. Motivaatio, jak- saminen, vaikeudet ihmissuhteissa ja päihteet ovat korostuneet koronavuoden aikana. Eri- tyisesti heidän, jotka ovat muuttaneet omaan asuntoon, vaihtaen paikkakuntaa opiskeluiden vuoksi, pärjääminen huolettaa opiskelijahuollon ammattilaisia. Heiltä puuttuu turvaverkos- toja pitkittyneessä haastavassa tilanteessa.

Erityisesti haastattelun aikaan, alkuvuonna 2021 ovat korostuneet väkivaltatilanteet, päihitteet, alkoholi, huumeet ja ylipäätään mielenterveysoireilu opiskelijoiden haasteena. Erityisoppilaitoksessa epätietoisuus ja epävarmuus ovat aiheuttaneet näitä haasteita, eivätkä asiakkaat itse osaa välttämättä sanoittaa oireiluaan. Erityisoppilaitoksen kuraattori pohtii: *etänä ei ole saatavilla sellaista tukea, mitä olisi luokkaopetuksessa tarjolla opettajan ja avustajan tukemana.*

Oppilaitoksen toteuttaessa toimintaa etä- tai hybridimallilla, sosiaaliset verkostot ovat supistuneet. Nuorille tarkoitettuja kokoontumispaikkoja ei ole auki ja mahdollisuuksia tavata muita ikäisiään ei ole. Tämä näkyy päihitteiden käytön lisääntymisenä oppilaitoksen lähialueella ja opiskelijoiden asuinalueella

Opintojen edistymättömyyden ilmetessä kuraattori ottaa yleensä ensin yhteyttä puhelimitse. Kuraattori itse ei jalkaudu opiskelijoiden koteihin, mutta hän voi mahdollistaa verkostotoimijan tukikäyntejä sinne. Lähitapaaminen pyritään järjestämään oppilaitoksessa tai yhteys hoidetaan esimerkiksi teams-etäyhteydellä. Haasteena on kuitenkin ollut, etteivät kaikki itsenäisesti osaa käyttää sitä kommunikointivälineenä.

Huomiona tuli esille, että koronavuoden aikana ne opiskelijat, jotka eivät aiemmin saapuneet lähitapaamiseen tai välttelivät puhelinkontaktia, ovat voineet kokea teams-etäyhteyden sopivana kommunikointiväylänä kuraattorin yksilöohjauksessa. Huoltajien kanssa yhteistyö on jonkin verran tiivistynyt teams-yhteyksien avulla. Myös opettajat ovat etätyöskentelyn aikana ryhtyneet ottamaan yhteyttä kuraattoriin, ja yhteistyö on tiivistynyt joidenkin opettajien kanssa.

Koronaohjeistus ja toimintakäytänteet kuormittavat jonkin verran. Toimintakäytänteet muuttuvat ja vaativat kuraattoreilta ohjeistusten seuraamista. Kuraattori on kunnan työntekijä ja hänen tulee noudattaa sekä kunnan sekä oppilaitoksen antamia ohjeita koronaan liittyvissä toimissa. Eräs kuraattori toi esille, että tiedotus voi jäädä katkonaiseksi, koska kuraattori ei ole oppilaitoksen vaan kunnan työntekijä. Tämä kuormittaa, koska arjen työhön on tullut jatkuvaa viestinnän seuraamista.

Resurssit ovat pääsääntöisesti riittäneet kaikille tutkimukseen osallistuneille. Yhteisöllisen työn tekemisen supistuminen koskettaa kaikkia. Yksilöllinen työ on vaihtelevasti ollut joko vähäistä tai erittäin kysyttyä, riippuen oppilaitoksesta. Korona-aika on ollut raskas nuorille ja se näkyy yksilöasiakkuuksien paineessa, mikä kuormittaa opiskelijahuoltoa. Monimutkaistuneet haasteet työllistävät ja ajoittain vaikuttavat työn tyydyttävyyteen.

Kuraattorilla on todella iso huoli opiskelijoista. Etänä opiskelu on monille haastavaa ja tulevaisuustoiveikkaus on laskenut. Yhteiskunnassa jo yli vuoden vallinnut epävarmuus

vaikuttaa mielialaankin. Ammattiin opiskelijat ovat valinneet alan, jota opiskeltaisiin tekemällä, mutta etäyhteyksien avulla taito-opiskelu on siirtynyt itsenäisempään opiskeluun. Koronavuoden aiheuttamien tarpeiden vaikutukset kuraattorien tekemään työhön pohdituttavat haastateltavia. Ammatillisen koulutuksen kuraattori miettii, kuinka voi suojata itseään pystyäkseen auttamaan tuen tarpeellisia epävarmuuden ilmapiirissä.

Opiskelu voi olla monelle se, joka pitää arjen rutiinissa kiinni. Arki on muuttunut paljon vuoden aikana. Näkemys on, että korona-ajan vaikutukset tulevat vaikuttamaan pitkään, koska jää paljon oppimatta opinnoista ja kaikesta elämästä. Opiskelijoilla, joilla mielenterveys-haasteita ollut jo aiemmin, ei koronan aikana helpottanut. Nämä mietityttävät kuraattoreita tulevaisuuden työssään. Kun opiskelijoiden elinpiiri on kaventunut, on esille tullut lisääntyvissä määrin sosiaalista jännittämistä ja pelkotiloja tulla opiskelupaikkaan. Entisestään monimutkistuneiden haasteiden ja saavuttamattomien hoitotahojen vuoksi, kuraattorin työhön on tullut lisääntyntä painetta. Tähän vastatakseen tulisi olla tietoa ja taitoa sekä vahvaa verkostoyhteistyötä.

Työn kuormittavuuteen on täytynyt kiinnittää erityisesti huomiota koronavuoden aikana. Kuraattorit pystyvät toistaiseksi huomioimaan omien voimavarojen riittävyttä. Varsinkin etäyhteyksin toteutetut kohtaamiset vaativat runsaasti ponnistelua dialogin onnistumiseksi, minkä vuoksi työhyvinvointiin on kiinnitetty huomiota, esimerkiksi aikatauluttaen väljemmin asiakastapaamisia. Teams-yhteyksien aiheuttama lisääntynyt kuormitus on havaittu ja siksi myös palautuminen huomioitava. Etätyön hyvistä puolista haastateltava koki, että se on tukenut omaa jaksamista, kun voi vaikuttaa omaan työpäivään. Tällöin saa vapautta ja parempaa keskittymistä työhönsä.

Tulevaisuuden työtä kohtaan ajatukset ovat ymmärrettävästi hyvin erilaisia: ei oikein uskalla toivoa mitään, eletään päivä kerrallaan. Koska alueellisia muutoksia ja ohjeistuksia on hyvin erilaisia tutkittavien kuntien osalta, myös tulevaisuuden näkymät vaihtelevat. Jonkinlaista niin sanottuun normaaliin palaamista toivotaan kuitenkin kaikkien osalta. Kaikki toivat esille toiveen tehdä työtä monipuolisemmin.

Haastava vuosi on muokannut suhtautumista yhteiskunnassa tapahtuviin asioihin. Suhtautuminen muutoksiin ja sen läsnäoloon tuli esille erilaisina ajatuksina. Eräs toteaa tuskastuneena, että koko ajan jokin asia muuttuu ja toisaalta kollega sanoo neutraalimmin, että muutos on väistämätöntä.

Kokeilevaa toimintatapaa tuli esille kuraattorin toimintapaikalla. Ammatillisessa oppilaitoksessa muutoksia on tapahtunut ja sitten palataankin takaisin toimiviin ratkaisuihin. Muutokset ovat olleet vahvasti läsnä koronavuonna ja sen merkitykset kuraattorien näkemyksiin ja kokemuksiin vaikuttaen syvästi toimintaan kuraattorina eri oppilaitoksissa.

Tulevaisuuteen liittyen pohditutti oppivelvollisuuden laajentuminen, joka vaikuttaa mahdollisesti kuraattorin työhön, kun uusia opiskelijaryhmiä tulee 2. asteelle. Se nähdään mahdollisuutena kehittää toimintaa. Tulevaisuuden muutos pidentyvän oppivelvollisuuden suhteen tuli esille vain yhden kuraattorin mietinnöissä: mitä se tulee tarkoittamaan kuraattorin työhön, järjestelyihin ja opiskelijan tilanteeseen. Aiheesta ei ole ollut laajempaa keskustelua, vaikka käytännön toteutus on alle puolen vuoden päässä.

Tulevaisuuden haasteena nähdään ja koetaan tarpeelliseksi varustautuakin siihen, että *tulee jonkinlainen pommi, kun tilanne normalisoituu*. Pohdinta lisäresurssien saamiseksi haastaviin tilanteisiin toi ajatuksen hankerahoituksin hyödyntämisestä.

Kuraattorin työn merkityksistä esille tuli halu oppia lisää. Kaikilla oli ymmärrys, että työssä tapahtuu jatkuvaa oppimista asiakastyössä, yhteistyötahojen parissa, rakenteellisessa työssä ja yhteiskunnan ohjaamana. Koska työ on inhimillistä työtä, inhimillisyyttä täytyy ohjata myös itseään kohtaan.

Kollegiaalisuus nousi vahvasti esille merkityksellisenä työhyvinvointia vahvista-vana tekijänä. Oppilaitoskohtainen opiskelijahuollon tiimi tai kaupungin toisen asteen kuraattorit tapavat työnohjauksessa, teams-yhteyksin tai puhelimitse vähentyneiden läsnäolotapaamisten vuoksi. Kollegiaalisuus ja resurssien siirron ajatus sekä priorisointi tarpeen mukaan asiakkuuksien suhteen, vahvistavat yhteistyön sidettä.

Haastateltavien mukaan kuraattorin työ on itsenäistä ja monipuolista. Esille tuli vastuullisuus, innostus ja yhteistyön tekemisen merkitys. Toteuttaakseen työtä laadukkaasti, on verkostoja luotava runsaasti ja luotava yhteistyökumppaneita kaikista koulutus kuntayhtymän kunnista. Yksilötasoilla verkostoja luodaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti ja siksi kuraattoreiden kehittämistoivetta kohdistetaan hoitotahojen suuntaan, joilta toivotaan tiiviimpää yhteistyötä.

8 Pohdinta ja yhteenveto

Tutkimuksessa selvitettiin ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työn muutoksia. Koska siitä ei ollut aiempia tutkimustuloksia, selvitettiin ensin työympäristön osa-alueet. Ammatillisen kuraattorin työympäristöön kuuluu tutkimuksen mukaan yhdeksän tekijää, jotka sisältävät osin yhteneviä osioita, kuten arvot ja etiikka sekä jatkuva oppiminen muuttuvien tilanteiden vuoksi.

Arvot ja etiikka korostuvat tutkimuksessa useassa osa-alueessa. Tämä voidaan nähdä kuraattorin työssä merkityksellisenä niin toimijoille itselleen, niin myös muille yksilöille, yhteisöille ja yhteiskunnalle. Oman työn kehittäminen ja työssä kehittyminen ovat vahvasti yhteydessä arvoihin ja etiikkaan. Kuraattorien haastatteluissa esille tuli laadukkaan työn merkityksellisyys. Pyrkimys on toteuttaa muutoksista ja haasteista huolimatta lakeja, ohjeistuksia, sosiaalialan arvoja ja etiikkaa noudattaen oppilaitoksen ja opiskelijoiden tarpeiden mukaista työtä.

Esille tuli, että kuraattorit kohtaavat laajalti muutosta niin paikallisesti kuin laajemmin yhteiskunnasta johtuvista syistä. Sen vuoksi työn osa-alueiden kehittäminen on tarpeen. Muutokset voidaan nähdä positiivisena, jolloin työympäristön osa-alueiden sisältöä ja toimintatapaa voidaan tarkastella pyrkien tarkoitustenmukaiseen toimintaan, oppien uutta tietoa, jalostaen se taidoksi.

Reformin myötä yksilöllinen opintopolku ja jatkuva haku ovat vaikuttaneet myös kuraattorin työhön. Alati vaihtuvat ryhmäkokoontapanot, vaihtuvat opiskelijamäärät, opiskelijoiden henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat ja opiskelijoiden työpaikalla järjestettävä koulutus vaikuttavat kuraattorin työn suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Reformin seurauksena on havaittu, että opiskelijan opintoryhmäkokoontapano, sen ilmapiiri ja opiskeluissa viihtyminen ovat yhteydessä yhteisöllisyyden kokemukseen. Erityisesti nuoret opiskelijat tarvitsisivat yhteisöllisen, turvallisen ja tutun ryhmän, joka tukisi heidän elämän- ja kehitysvaihettaan. Kuraattorit pyrkivät työssään vaikuttamaan näihin tarpeisiin.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli käyttöön vuonna 2014. Haastatteluissa tuli esille, että oppilaitoksen muu henkilökunta ei ole täysin tietoinen kuraattorin työstä eikä laista. Erityisesti kuraattorin vaitiolovelvollisuutta on haastettu. Tämä osoittaa, että lakeihin liittyvää ohjausta tulee edelleen antaa kuraattorien työskentely-ympäristössä.

Muutokset aiheuttavat myös resurssien käyttöön, yhteistyöhön ja opiskelijoiden tilanteisiin haasteita, kuten erityisesti koronaviruksen seuraukset ovat tehneet viimeisimmän vuoden aikana. Koronaviruksen aiheuttamat muutokset ammatillisen opetuksen toteutuksessa ja sen

myötä kuraattorin työssä nousivat tutkimuksessa erityisesti tarkastelun kohteeksi. Viimeisimmän vuoden yhteiskunnalliset sekä oppilaitoskohtaiset muutokset ja ohjeet vaikuttavat eniten yhteisölliseen työhön, jota ei ole toteutettu toivotusti.

Opiskelijoiden työskennellessä etäopinnoissaan, poissa oppilaitoksessa, on kehitetty keinoja yhteisölliseen työhön. Eri sosiaalisten medioiden kautta tiedotetaan palveluista ja tapahtumista. Opiskelijoille sosiaalinen media on luonteva väylä kuraattoriviestintään, mutta myös oppilaitosyhteisöön kuulumisen keino.

Koronavuoden aikana opiskelijoiden haasteet ovat entisestään monimutkaistuneet. Samaan aikaan hoitotahojen ylikuormittuneisuus tai palvelureitin haasteet ovat tuoneet kuraattorien työhön lisää painetta.

Resurssit ovat pääsääntöisesti riittäneet kaikille tutkimukseen osallistuneille. Monimutkaistuneet haasteet työllistävät ja ajoittain vaikuttavat työn tyydyttävyyteen.

Ammatillisen oppilaitoksen kuraattorit ovat kiinnittäneet huomiota koronavuoden aikana omaan resilienssiin. Kyky selviytyä haasteissa ja taitoa kehittää omaa sekä työyhteisön kyvykkyyttä suhtautua muutoksiin on tarvittu. Haastava tilanne voikin olla työyhteisölle oivallinen tilaisuus pohtia yhdessä selviytymiskeinoja, mikä voi tuoda tukea yksilöiden omaan resilienssiin.

Kokeilevaa toimintatapaa tuli esille kuraattorin työskentely-ympäristössä. Ammatillisessa oppilaitoksessa muutoksia on tapahtunut ja sitten palataankin takaisin toimiviin ratkaisuihin. Muutokset ovat olleet vahvasti läsnä koronavuonna ja sen merkitykset kuraattorien näkemysiin ja kokemuksiin vaikuttaen syvästi toimintaan kuraattorina eri oppilaitoksissa.

Kuraattorin työn merkityksistä esille tuli halu oppia lisää. Kaikilla oli ymmärrys, että työssä tapahtuu jatkuvaa oppimista asiakastyössä, yhteistyötahojen parissa, rakenteellisessa työssä ja yhteiskunnan ohjaamana. Koska työ on inhimillistä työtä, inhimillisyyttä täytyy ohjata myös itseään kohtaan.

Haastateltavien mukaan kuraattorin työ on itsenäistä ja monipuolista. Esille tuli vastuullisuus, innostus ja yhteistyön tekemisen merkitys. Toteuttaakseen työtä laadukkaasti, on verkostoja luotava runsaasti. Kuraattoreiden kehittämistoivetta kohdistetaan hoitotahojen suuntaan, joilta toivotaan tiiviimpää yhteistyötä.

Koronavuoden aikana opiskeluhuoltotyötä on tehty näkyvämmäksi ja tunnetuksi, koska nuorten opiskelijoiden hyvinvoinnista on oltu huolissaan. Kuraattorit kokevat tekevänsä työtä, jolla on merkitystä. Nyt myös tahot, jotka eivät aiemmin ole kiinnittäneet ammatillisen oppilaitoksen kuraattorin työhön huomiota, ovat arvottaneet opiskeluhuollon merkitystä.

Kuraattorit toivovat, että myös jatkossa heidän työtänsä arvostetaan, he saavat hyvää koulutusta ja esiintyisi rakenteellisesti myönteistä kehitystä.

Vaikka koronavuosi on haastanut niin opiskelijoita kuin kuraattorin työtä, vaikuttaen työn kuormittavuuteen, esille nousee kuitenkin toiveikkuus. Opiskelijahuollon ammattilaisilla katse tulevaisuuteen on myönteinen.

Jatkotutkimus ammatillisen kuraattorin työn muutoksista olisi hyvä tehdä koronakriisin helpottaessa ja oppivelvollisuusiän pidentyessä.

Lähteet

Hakamäki, P., Korhonen, A., Lampen, K., Mäkitalo, P., Piitulainen, H. ja Salakka, H. 2021. Toiselle asteelle. Viitattu 22.4.2021. Saatavissa <http://www.toiselleasteelle.fi/#p=2>

Henkilötietolaki 523/1999.

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Järvinen, J. & Fagerlund-Jalokinos, S. 2019. Monialainen opiskeluhoolto ja sen johtaminen. Toisella asteella toimien – opas oppilaitoksen opiskeluhooltoryhmälle. Helsinki: PunaMusta Oy.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kuntainfo 13a/2015. Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö. Soveltamisohje. Viitattu 5.3.2021. Saatavissa <https://stm.fi/documents/1271139/1427058/Kuntainfo13a+Uusi+soveltamisohje+oppilas-+ja+opiskelijahuoltolainsäädännöstä+päivitetty+18122015/ea07ef1e-38b5-4236-a503-ae01aa87185/Kuntainfo13a+Uusi+soveltamisohje+oppilas-+ja+opiskelijahuoltolainsäädännöstä+päivitetty+18122015.pdf>

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.

Niskanen, H. 2017. Hyvän oppilashuollon edellytykset koulun sosiaalityön näkökulmasta. Viitattu 22.4.2021. Saatavissa [Opinnaytetyo2017.pdf \(theseus.fi\)](#)

Nuorisolaki 1285/2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Viitattu 2.1.2021. Saatavissa [Varhaiskasvatukseen, kouluille, oppilaitoksille ja korkeakouluille päivitettyt suositukset koronaviruksen ehkäisemiseksi - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö \(minedu.fi\)](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Hankkeet ja säädösvalmistelut. Päätyneitä hankkeita. Ammatillisen koulutuksen reformi. Viitattu 26.3.2021. Saatavissa [Kärkihanke: Ammatillisen koulutuksen reformi - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö \(minedu.fi\)](#)

Opetushallitus 2018. Määräys. Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä opiskeluhoolltosuunnitelman laatiminen ammatillisessa koulutuksessa. Viitattu 5.8.2020. Saatavissa <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/maarays-oph-285-2018-opiskelijahuollon-keskeiset-periaatteet-ja-tavoitteet.pdf>

Opetushallitus 2021a. Opiskeluhoolto. Viitattu 25.3.2021. Saatavissa [Opiskeluhoolto | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Opetushallitus 2021b. Ammatillisen koulutuksen järjestäminen 1.1.2021 alkaen. Viitattu 6.1.2021. Saatavissa Ammatillisen koulutuksen järjestäminen 1.1.2021 alkaen | Opetushallitus (oph.fi)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.

Perälä, M-L., Hietanen-Peltola, M., Halme, N., Kanste, O., Pelkonen, M., Peltonen, H., Huurre, T., Pihkala, J. & Heiliö, P-L. 2015. Monialainen opiskeluhoito ja sen johtaminen. Viitattu 15.1.2021. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126938/Monialainen_opiskeluhoito_Opas36.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ryynänen, J. & Sarén, K. 2014. Ammatillisten opintojen keskeyttämisen ehkäisy ja läpäisyn tehostaminen Saimaan ammattiopisto Samossa. Saimaan ammattikorkeakoulu. Terveyden edistämisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Suomen virallinen tilasto (SVT). Koulutuksen keskeyttäminen. Tilastokeskus. Viitattu 19.3.2021. Saatavissa <http://www.stat.fi/til/kkesk/index.html>

Terrihauta, A-L. 2010. Koulussa tehtävä sosiaalityö. Viitattu 22.4.2021. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22557/Terrihauta_Anna-Leena.pdf?sequence=1&isAllowed=y Terveydenhuoltolaki 1326/2010.

THL. 2019. Tutkimuksesta tiiviisti 15/2019. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa 2018. Viitattu 7.2.2021. Saatavissa http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138103/URN_ISBN_978-952-343-340-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL. 2020. Lapset, nuoret ja perheet. Ajankohtaista. Opiskeluhoitopalvelut koronavirustilanteessa. Viitattu 5.2.2021. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/ajankohtaista/ohjeita-lapsiin-nuoriin-ja-perheisiin-liittyen-koronavirustilanteessa/opiskeluhoitopalvelut-koronavirustilanteessa>

THL. 2021a. Lapset, nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Opiskeluhoito. Viitattu 25.2.2021. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito>

THL. 2021b. Lapset, nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Opiskeluhoito. Yhteisöllinen opiskeluhoito. Viitattu 25.3.2021. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sotepalvelut/opiskeluhoito/yhteisollinen-opiskeluhoito>